

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Impedimentis Matrimonii, Usu Et Divortio

Bosco, Jean a

Lovanii, 1685

Concl. II. Matrimonium irritum ab consanguinitatem, vel aliud simile impedimentum, obtentâ dispensatione, novum utriusque consensum requirit, cognitâ priori invaliditate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73448](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73448)

44.
*An revera
hac sit sen-
tentia illor-
um DD.*

Prorsus, reponit quispiam, non debet dici, quando coactio & renitentia nota fuit consentienti; & nihilominus voluit in suo consensu perseverare, donec accederet liber consensus alterius; nam communis sententia est, quod sufficiat simultas moralis consensuum, contra Panormitanum & paucos alios; atque adeo quoddam satis sit habitualis perseverantia prioris consensuum, quæ indubiè est, quando quis sciens & volens consensit in renitentem seu invitam; nisi enim vellet expectare ejus liberum consensum, frustra in eam consentiret, cum sciat ex solo suo consensu nunquam posse oriri obligationem.

Quanto autem tempore habitualiter perseveret talis consensus, relinquunt Aliqui, ut sup. diximus, prudentis arbitrio. Certum est, quod desinat per expressam revocationem, etiam post modicissimum tempus. Similiter, si certum tempus expressum fuit, eo elapso, consensus omninò definit. Item, si velit cum alia contrahere. Sed de tali casu hic non quæritur, de quo tamen videntur locuti DD. Angel. & Seraph.

45.
*Non viden-
tur locuti
de nostra
controver-
sia.*

Porro casus, qui hic disputatur, supponit, ut patet ex dictis, externum contractum Matrimonij, quem pars, revera & liberè consentiens, validum existimat, & ideò compartem tractat ad instar veri conjugis. Et tunc quæritur: an solo lapsu temporis omninò desinat prior consensus. De qua controversia non videntur locuti D. Tho. & D. Bonavent. sup.

Ut sit de eorum mente, quam nuppiam clarè circa hoc ultimum punctum expresserunt; ratio & auctoritas aliorum DD. reddunt Conclusionem nostram saltem probabilem, eo semper salvo, ut non requiratur existentia actualis simultanea utriusque consensuum, de quo vide dicta Disp. præced. Sect. 6. Conclus. fin.

46.
*Consensus
est moralis
tantum
causa obli-
gationis.*

Tantum hic addo: nihil officere, quod consensus sit causa obligationis; quia solum est causa moralis, quæ non necessariò realiter existit, quando ponitur ejus effectus. Nec opus est assignare causam physicam obligationis; quia ipsa nihil est physicum, sed dumtaxat aliquod morale vinculum; scilicet, quo contrahentes astringuntur, ad aliquid faciendum, vel non faciendum; quod à parte rei nihil est aliud, quàm duos quospiam in aliquid unum reciproco consensu convenisse; quo posito sive simul, sive separatim, oritur denominatio extrinseca in utroque, quæ dicitur obligatio.

*An sufficiens
ad Matr.
intentio ha-
bitualis.*

Si inferas: ergò ad Sacramentum Matrimonij non requiritur intentio actualis aut virtualis. Respondetur: hoc habere peculiare Sacramentum Matrimonij, quod Christus Matrimonium inter baptizatos elevavit ad dignitatem Sacramenti novæ legis, non immutando ejus naturam, ut non semel alibi diximus: atqui consensus habitualiter permanens sufficit, ad contractum Matrimonij constituendum, adveniente altero consensu sufficienter expresso; ergò etiam ad constituendum Sacramentum, quantum est ex parte sua.

47.

Probat minor. Quia (inquit Dicast. sup.

n. 68.) ille consensus & intentio, prius quidem & antecedenter fuit intentio factiva, id est, intentio efficiendi, & proferendi verba, seu signa externa, quæ pertineant ad essentiam contractus talis, quæ verba seu signa externa nequeunt fieri, nisi ex intentione physicè existente, aut in se, aut in aliquo effectu derivato, & tunc jam existebat illa intentio physicè & actu, quando ipsa verba seu signa externa in ordine ad talem contractum fiebant, etiamsi postea intentio illa tantum habitualiter perseveret, quatenus prius præcessit, & nondum fuit expressè vel virtualiter retractata.

Iam verò habitualis perseverantia sufficit, ut adveniente consensu alterius cum cæteris requisitis, contractus celebretur; quia jam tunc non est illa intentio factiva alicujus operationis, quæ de novo fiat: sed tantum translativa domini corporis ad usum conjugalem, & induciva obligationis tradendi corpus ad illum usum. Quæ consistunt in extrinseca relatione seu respectu, ad quod sufficit intentio tradendi dominium corporis ad usum conjugalem, & ad eum se obligandi, etiamsi jam physicè transierit, & solum maneat habitualiter.

Accedit: quòd in casu nostro, quando scilicet Matrimonium est invalidum defectu consensuum unius partis, maneat consensus alterius partis non tantum habitualiter, sed etiam virtualiter, ut sup. dixi, in tota serie effectuum, consequentium eum consensum: omnes quippe actus matrimoniales, cohabitatio & similes, sequuntur ex vi dicti consensuum; qui proinde in illis virtualiter permanet.

Quid ergò, interrogat quispiam, si Matrimonium fuerit invalidum ob consanguinitatem, nonne etiam talis consensus, bonâ fide præstitus, manet virtualiter in dictis actibus matrimonialibus? Respondeo citius:

CONCLUSIO II.

Matrimonium irritum ob consanguinitatem, vel aliud simile impedimentum, obtentâ dispensatione, novum utriusque consensum requirit, cognitâ priori invaliditate.

Quia (inquit Sanchez lib. 2. disp. 35. n. 2.) cum prior consensus fuerit omninò ex parte utriusque invalidus, cò quòd super illegitimam & inhabilem materiam ceciderit, denud uterque renovandus est, nec durare potest consensus, qui nullus omninò fuit: cum enim permanentia existentiam supponat, consensus, qui nunquam extitit, permanere nequit.

Sic docent ex Theologis D. Tho. 4. dist. 40. q. un. a. 4. ad 6. ibi: *Similiter, si aliquis gradus concederetur, qui nunc est prohibitus, illa conjunctio (invalida) non efficeretur matrimonialis ex statuto Ecclesie, ratione primi contractus (invalidi)*

*Probat ex
Dicast. sus-
sicere habi-
tualem per-
severantiam
consensuum.*

48.
*Videatur, in
nostro casu
consensum
perseverare
virtualiter.*

49.
*Probat
Concl. ex
Sanchez.*

*Est doctrina
D. Tho.*

(invalidi) quia possent separari, si vellent; sed tamen possent de novo contrahere, & alia conjunctio esset.

Item Scoti.

Item Scotus 4. dist. 35. q. un. n. 5. ibi: Primus consensus non fuit matrimonialis, & ideo nullus actus potest esse licitus in virtute illius consensus & ideo ad hoc, quod sint conjuges, requiritur novus consensus. Loquitur de muliere, quæ infamia nupserat viro habenti aliam uxorem, adeoque invalidè propter impedimentum ligaminis.

50. Probatur op-
posita sen-
tentia ex l.
27. ff. de
Ritu nupt.

Plures DD. tam Theologos, quam Iurispe-
ritos citat ibidem Sanchez pro sua & nostra
opinionem, quæ communis est, contra Nonnul-
los, qui putant satis esse, consensum scientis im-
pedimentum renovari; & probant ex l. 27. ff.
de Ritu nupt. si quis in senatorio ordine agens,
libertinam habuerit uxorem, quamvis interim uxor
non sit: at tamen in ea conditione est, ut si amiserit
dignitatem, uxor esse incipiat.

Item ex l.
65. eod.

Item ex l. 65. eod. Eos, qui in patria sua mi-
litant, non videri contra mandata ex eadem provin-
cia uxorem ducere, idq. etiam quibusdam mandatis
contineri. Idem eodem respondit: mihi placere, esse
contra mandatum contractum sit Matrimonium in
provincia; tamen post depositum officium, si in eadem
voluntate perseveret, justas nuptias effici.

51. Confirma-
tur.

Confirmant: quia antiquus consensus censetur
durare, dum revocatus non est, ut patet in
Matrimonio irritato ex defectu consensus in uno.

Explicatur
ad. legem ex
Covar.

Sed hæc non cogunt nos recedere à commu-
ni sententia. Nam dictæ leges intelligendæ
sunt, quando conjuges post ablatum impedi-
mentum, copulâ maritali, vel alio signo exter-
no, dehinc consensum exprimunt. Ita Covar.
de Matr. p. 2. cap. 4. n. 5. alias 8. ibi: Per-
severare eos procul dubio intellexerim, si per
cohabitationem conjugalem, aut alio sufficienti
signo consensum præstitisse intelligantur, cum
& antea præstitus nullus omnino fuerit. Et in-
frâ: Uxor esse incipiat, ut ipse interpretor, si
novus consensus utriusque expressus vel tacitus
accesserit; neque satis, priori consensui non
contradicere. Sic ille. Addit aliam solutionem
dicens: Aut planè hæc Jurisconsultorum res-
ponsa ad juris civilis conjugales prohibitiones
pertinent.

52. Opponuntur
duo reg. ju-
ris.

Et sanè Reg. 18. de Reg. juris in 6. dicit:
Non firmatur tractu temporis, quod de jure ab initio
non subsistit. Cui consonat Reg. 29. ff. eod.
Quod initio vitiosum est, non potest tractu temporis
convalescere.

Matr. im-
puberum
non conva-
lescit tractu
temporis.

Hinc Matrimonium ab impuberibus contra-
ctum, tractu temporis non convalescit, cap. 1.
De Despons. impub. in 6. §. Idem quoque, ibi:
Nec Matrimonium (quod ut Matrimonium a tate
non tenuit prohibente) post lapsum dicti temporis
convalescit, nisi per carnis copulam subsecutam, vel
aliquem modum alium, contrahentes eosdem, cum
eiusdem perseverantia voluntatis, ad pubertatis tem-
pora pervenisse constiterit evidentè.

Quare Gloss. d. l. Si quis in senatorio, verb.
Incipiat, merito ait: Quod ergo ab initio non va-
let, ex post facto convalescit; scilicet ex consensu
postea præstito, sic ego intelligo, & non ex

sola amissione dignitatis; cum hæc amissio non
magis suppleat defectum consensus, quam tem-
pus pubertatis; sinè autem consensu Matrimo-
nium non subsistit; neque ab ipso Pontifice,
multò minùs à Repub. civili, potest suppleri.
Porro si illa dignitas fuit impedimentum diri-
mens, veluti impubertas, herculè uterque con-
sensus fuit invalidus; quia utraque persona in-
habilis ad tale Matrimonium; ergò uterque
debet renovari.

Et hæc est responsio ad confirmationem:
quod nimirum in casu, quo alter fictè consen-
sit, alter consensus fuit validus; quia personæ
habilis, super legitimam & habilem materiam,
id est, super personam, quæ poterat validè con-
trahere, si voluisset; at verò in casu, de quo hic
tractamus, uterque consensus fuit invalidus,
tamquam personæ consanguineæ, super perso-
nam consanguineam, & personæ senatoriæ, su-
per personam libertinam; & ita in cæteris, quæ
similiter per jus naturale vel positivum inhabi-
tantur ad Matrimonium. v. g. Trid. reddit
personas inhabiles ad contrahendum clandestine,
& hujusmodi contractum decernit irritum,
quis non videt utramque personam reddi inha-
bilem, & utriusque consensum irritari? Sanè
non est major ratio irritandi consensum unius
partis, quàm alterius.

At verò fictio unius consensus, aut metus
uni tantum conjugum incussus, patet, quod non
vitiet consensum alterius partis, qui verus est
& omnino liber, tamen reddat eum ineffica-
cem, vel potius non efficientem, quod effecif-
set, si ille qui fictè aut ex metu consensit, id
ipsum verè liberè fecisset.

Veluti ablutio parvuli cum aqua naturali, est
vera materia Baptismi, tamen careat suo effe-
ctu, defectu formæ aut intentionis ministri;
adeò, ut revaleret Baptismus absque nova
ablutione, si post prolatam formam sinè inten-
tione, mox minister proferret eandem cum de-
bita intentione. Similiter, si minister non pro-
tulisset formam unà cum ablutione, prout fieri
solet, satis foret eam proferre immediatè post,
absque nova ablutione.

Quamvis autem duo consensus contrahenti-
um non habeant se instar materiæ & formæ
(quamquam & hoc Aliqui doceant) equidem
sunt partiales formæ, quæ concurrunt ad con-
stituendum contractum unum Matrimonii; si-
mili modo, quo concurrunt materia & forma in
aliis Sacramentis, ad constituendum unum Sa-
cramentum. Ergò sicuti in aliis Sacramentis
materia non vitatur, etsi statim non habeat
suum effectum, dummodò forma congruo tem-
pore adveniat, ita pariter non vitatur unus con-
sensus in Matrimonio, dummodò alius debito
tempore conjungatur.

Sed dicet aliquis: secundum Multos, Matri-
monium metu initum, solo jure Ecclesiastico
est invalidum, quando alioqui adest verus con-
sensus, sicut potest adest; neque enim metus
tollit omnem consensum, ut patet in eo, qui ex
metu peccat; sed tantum plenam libertatem

53. Respondetur
ad confir-
mationem.

54. Fictio unius
consensus
non vitiat
alterum.

Probatur à
simili.

55. Objeçtio.

con-

consensus: ergo dum Matrimonium contrahitur ex metu, non solum qui metum patitur, invalidè consentit, sed etiam altera pars, sive ipsa incutiat metum, sive aliquis tertius ipsa incutiat. Probat Consequentia: quia jus Ecclesiasticum irritat utrumque consensum, sicut quando invalidat Matrimonium inter consanguineos.

Solvitur.

Respondeo: disparitatem esse; quòd ratio, ob quam Ecclesia irritet Matrimonium ex metu initum, solum teneat se ex parte ejus, qui metum patitur. Nam ratio est defectus plenæ libertatis, qui non invenitur in eo, qui absque metu consentit.

56.
R. plica.

Planè reponit quispiam; sed quid tum? Illa ratio, seu defectus plenæ libertatis, est causa sufficiens annullandi utrumque consensum. Et præterea: saltem persona quæ patitur metum, est inhabilis; quia ejus consensus invalidatur, ita ut, etiam si velit, non possit validè consentire; ergo alterius consensus cadit super illegitimam & invalidam materiam; ergo & ipse invalidus est.

Non conclusit.

Respondeo: ex hoc argumento colligitur aliqua differentia inter fictè consentientem, & consentientem ex metu; videlicet, quod fictè consentiens ipse possit pro beneplacito suo fictionem tollere; non ita patiens metum, qui ab alio incutitur, potest tollere metum; quamquam etiam consentire liberè possit ex alio motivo, ut suo loco diximus; & idè non est persona omninò inhabilis; sed solum inhabilis, ut consentiat validè ex metu. Ac proinde consensus alterius partis non cadit super materiam omninò inhabilem, & ita potest esse validus. Cui hæc responsio non placet, quærat meliorem; vel dicat, etiam Matrimonium contractum ex metu ab utraque parte esse invalidum, & idcirco utrumque consensum fore renovandum.

57.
An requiratur cognitio nullitatis prioris Matr.

Si autem à me quæritur: an qui de novo debet consentire, id nequeat sufficienter facere, nisi fuerit conscius nullitatis prioris consensus, hoc opus hic labor est. Si credimus Clem. VIII. præced. Conclus. allegato, pars affirmativa in confesso est, propter illa verba: *Admonito prius marito de Matrimonii nullitate.*

Affermat Pontius ex responso Clem. VIII.

Et quia Pontius credit Pontifici illi, idè eam partem amplectitur lib. 4. c. 25. n. 2. dicens: *Mihi videtur, in utroque casu (putà, quando Matrimonium fuit invalidum ex fictione unius, vel ob impedimentum dirimens) debere conjugem utrumque fieri certum de nullitate Matrimonii; aliàs quantumcumque renovent consensum, nihil fieri.* Hanc sententiam expressè docuit Comitulus loco citato, & habemus pro illa responsum Clem. VIII. c. præced. relatum, cum consultus esset de nullitate Matrimonii ex eo, quòd unus ex conjugibus fictè consenserat: *Admonito, inquit, prius conjugis de Matrimonii nullitate.*

Comitulus.

58.
Item ex privilegio Commiss. Cruciata.

Similiter in privilegio, quod concedit Pontifex Commissario Cruciatae dispensandi in nonnullis casibus, inter eos concedit, ut possit dispensare cum his, qui scienter in gradu prohibito contraxerunt: *Altero, inquit: impedi-*

mentum ignorante, prius de nullitate prioris consensus certificato.

Tenor d. privilegij.

Exscribo totam clausulam Bullæ: *Ac nullis datis literis, seu per Confessorem laniatis (supple ex antecedentibus: datur facultas dispensandi) cum his, qui primo & secundo affinitatis, ex fornicatione contractæ, gradibus conjuncti Matrimonium contraxerunt: Dummodo si post Concilium Trid. ipsius formam servaverint: ac impedimenta hujusmodi penitus occulta sint; & alter contrahentium tempore contracti Matrimonii impedimenti ignarus fuerit: vel altero, ita ut prædicatur impedimentum ignorante, de nullitate prioris consensus prius certificato, tacitèq; si videbitur ad evitanda scandala, causâ nullitatis, Matrimonium inter se etiam secretè de novo contrahere possint in foro conscientia dumtaxat, ad evitanda gravia scandala dispensandum judicaverint, dispensare: prolemq; susceptam & suscipiendam exinde legitimam decernere: nec non etiam in superveniente simili affinitatis impedimento similiter dispensare, ut debitum petere possint.* Ita refert Villalobos Tract. de hac Bulla, Clausulâ 13. n. 11.

Nec verò dici potest (prosequitur Pontius) Pontificem tantum assignare formam privilegij, juxta ea, quæ ipse opinatur, & ita servandam: tum, quia ea solutio non potest accommodari responso Clementis. Tum etiam: quia Pontifices in hoc non formam, quæ jure positivo inducatur, constituunt, sed ipsum jus naturale explicant. Nam ea admonitio de nullitate prioris Matrimonii, jure ipso naturali requiritur; cum error jure naturali obviet Matrimonio. Est autem hic error circa personam; quia refunditur in qualitatem personæ, cum ille non consentiat, nisi in personam legitimam & non impeditam; ea autem impedita est.

59.
Ejus præcluditur.

Adde: consensum illum ferri secundum ea, quæ jure insunt, quæ pro expressis habentur. Unde idem est, ac si expressè diceretur: *Consensio, si nullum est inter nos impedimentum.* Cum ergo, si eo modo consentiret, conditione de præfenti non existente, non esset consensus aliquis, idè renovari debet uterque, & cognosci, nullum fuisse antea contractum. Nam quamdiu non sit certus de nullitate prioris conjugij, non contrahit Matrimonium; sed tantum in præcedenti perseverat, quod nullum fuit. Quare eo ipso, quòd necessarium est renovari utriusque consensum, necessarium est, ut uterque sit conscius nullitatis; aliàs semper probat id, quòd jam ante gestum est, & non fertur in novum contractum, sed in præcedentem. Sic ille.

60.
Probatio est ratione.

Et n. 3. specialiter oppugnat distinctionem Sanchii inter Matrimonium nullum ex defectu consensus unius, & Matrimonium irritum ob impedimentum dirimens. Nam, inquit, sicut contingere potest ut Matrimonium sit nullum ex defectu consensus unius tantum, qui fictè contraxit, vel ex metu; ita etiam contingere potest, ut Matrimonium sit nullum ratione impedimenti, quòd unum tantum ex contrahentibus attingit; ut si unus conscius, se esse religiosum S. Ioannis, contrahat cum alia ignorante,

61.
Oppugnat distinctionem Sanchij.

rante, & postea ille occultè dispensationem petat, cur in hoc casu necessarium sit admonere conjugem de nullitate prioris Matrimonii, si in primo casu non est necessarium; nulla assignari ratio potest. Quia sicut erravit alter ex eis, existimando illum, cum quo contrahit, non teneri impedimento voti, vel Ordinis: ita etiam ignoravit, teneri alium impedimento metus, vel esse in illo defectum consensûs, quod tamen impedimentum ille alter, cum quo contrahit, non ignorabat. Ita Basil.

62.
Defensio
distin.

Respondeo: ratio disparitatis hinc non est, ignorantia fictionis, aut impedimenti dirimentis; sed, ut patet ex dictis, habitus ejus, qui fictè vel ex metu consentit, & inhabilitas ejus, qui cum voto Religionis contrahit; ex quo oritur, ut in primo casu consensus alterius sit validus, quia cadit super materiam legitimam; in secundo autem casu invalidus, quia super materiam illegitimam; & idèd uterque debet renovari, ut patet ex suprâ dictis.

Consensui
Matrimo-
niali non
inest jure
hæc condi-
tio: Con-
sentio, si tu
consentis

Fateor itaque, consensum illum ferri secundum ea, quæ jure insunt; sed nego, jure inesse illam conditionem, *Consentio si tu consentis, & liberè consentis*. Quod enim illud jus, quod mihi prohibet consentire in personâ fictè aut coactè consentientem, vel quod talem personam facit inhabilem ad verè & liberè consentiendum, & ita perficiendum contractum Matrimonii? Nullam illud invenio. Sicut invenitur jus, quod prohibet personam consanguineam consentire, aut personam religiosam, & eas reddit materiam illegitimam, seclusâ dispensatione. Et idèd in uno casu sufficit suppletio consensûs liberi, qui defuit; in alio autem requiritur renovatio utriusque consensûs, quia uterque fuit invalidus.

83.
Resp. ad
Clem. VIII.

Porrò quod illa renovatio non possit fieri, nisi cognitâ nullitate prioris consensûs, hoc est, de quo hic præcipue disputatur, & non puto, Clementem VIII. partem affirmativam ex cathedra definitivè; estò de isto Decreto seu responso authenticè constaret; sed resolvit, ut sup. dixi, tamquam Doctor particularis, quod tutius erat; & noluit dispensare, nisi servatâ istâ formâ.

Item, ad
clausulam
Bulle Cru-
ciatæ.

Sicut etiam Pontifex in illa clausula Bullæ Cruciatæ tantum assignat formam privilegii, juxta ea, quæ ipse opinatur, & quam, tamquam magis conformem rationi, vult esse servandam. Unde, ut notat Villalobos sup. n. 18. dispensatio aliter facta à Commissario non valeret.

Villalo-
bos.

Hæc sunt verba d. Auctoris: Advierta se, que aunque avemos dicho, que segun una opinion no est necessario para ratificar el Matrimonio, que fue nullo, despues de alcançar dispensacion, el certificar la parte ignorante de la nulidad del Matrimonio, en este caso no ha lugar aquella opinion, porque se concede la comission al dicho Comissario con esta condicion, y no de otra manera.

64.
Magis est
conforme
rationi, quod
requiritur
nuptia

Quòd autem hæc conditio seu forma sit magis conformis rationi, nemo dubitat. Nam ut Matrimonium inter tales subsistat, requiritur, ut, obtentâ dispensatione, de novo contrahant, tradendo sibi mutuo dominium corporum; cum

Posco de Matrim. Pars II.

antea neque ex una, neque ex altera parte fuerit traditum; quæ tamen traditio requiritur ad essentiam Matrimonii. Jam autem sine notitia invaliditatis, seu nullitatis prioris consensûs, quamvis cohabitent, & cætera faciant, quæ solent verè conjugati; imò dicant, sese mutuo velle habere in conjuges; nunquam tamen intendunt de novo contrahere, casu quo contractus prior foret invalidus; quia nullam habent suspensionem invaliditatis.

vali dicitur
Prebatio.

Imò tamen suspicarentur eam, non sufficeret secundum Sanchez sup. disp. 36. n. 4. contra Navar. Man. cap. 22. n. 47. ubi sic scribit hic Auctor: Notandum item, quod, ut Matrimonium inter ignorantem impedimentum, & scientem, valere incipiat non sufficit cessatio impedimenti, & consensus novus scientis: quia oportet, ut etiam ignorans denuò in illum consentiat, postquam ei notum fuerit, intervenisse impedimentum, per quod illud Matrimonium non valuit; & fiat ei justa libertas ad retinendum, si voluerit, secundum Innoc. in fin. cap. 1. de Eo qui duxit &c. & Scotum 4. dist. 37.

An sufficiat
suspicio in-
validitatis?
Negat San-
chez.

Satis tamen videntur hæc ei notificari, & dari libertas, quando certior fit, Matrimonium nil valuisse ob aliquod impedimentum in genere, & quod non cogitur ad denuò contrahendum; quamvis non exprimat speciatim impedimentum, ob quod primum Matrimonium non valuerit, neque à domo sui mariti in majorem libertatem deducatur. Quia & præstat id facere, quoties non convenit, ut illud speciatim noverit; satis enim esset tunc dicere gratiosè: Suspicor te non esse maritum meum aut uxorem meam, aliquâ de causa, idèd rogo te plurimum causâ tranquillitatis conscientie meæ & consolationis, ut si, & quatenus opus fuerit, denuò nos pro conjugibus habeamus; secundum mentem Cajetani to. 1. opusc. tr. 12. q. 2. & in Sum. verb. *Matrim. contractus peccata*, §. *Tertium caput*, in fine. Sic Navar.

65.
Affirmat
Navar. cum
Cajet.

Sed hoc ultimum non placet Sanchio sup. Quia (inquit) titubans pro ignorante habetur l. ult. Cod. de Conditione indebiti, ubi omnibus, qui mente titubante indebitam solverint pecuniam, conceditur repetitio, ibi: *Quod nos decidentibus, sancimus, omnibus qui incerto animo indebitam dederint pecuniam, vel aliam quamdam speciem per solverint, repetitionem non denegari, & presumptionem transactionis non contra eos induci, nisi hoc specialiter ab altera parte approbetur.*

66.
Fundamen-
tum San-
chii, ex l.
fin. Cod. de
Condit.
indeb.

Hinc Gloss. c. 2. de Conjug. servorum, ubi habetur, convalidari Matrimonium, si auditâ servitute, ingenuus verbo vel facto consentit, verb. *Audivit*, ait: *Supple, & credidi: non enim cuilibet referenti credere tenetur, arg. 23. q. 4. Quam magnum: titubans enim pro ignorante habendus est, C. de Condit. indeb. l. ult. Arg. contra, 22. q. 4. Innocens. Dic, quòd si iste habet conscientiam servitutis ex probabili causa, & discreta, tunc præjudicat sibi, si carnaliter cognoscit: se ex levi & temeraria, cui credi non debet, non videtur, quòd ei præjudicet. Ergò non sufficit, audisse uxoris servitutem,*

Confirmatio
per Gloss. c.
2. de Con-
jug. serv.

vel habere illius suspicionem; sed requiritur, ut vir, eam servitutem credens, accedat affectu uxorio.

67. *Illatio.* Ergo similiter (inquit Sanchez) non satis erit, si ex uxoris relatione vir suspicetur, prius Matrimonium fuisse irritum; eò vel maxime, quòd ex dicendi modo potius credet, esse vanum mulierum scrupulum. Tutior tamen modus est hic, quàm si vir penitus ignoret prioris Matrimonii nullitatem: nam hoc modo aliqualem illius notitiam haberet. Rarò tamen consulerem, ut uxor hoc dicendi modo uteretur; quia magno exponitur periculo, & satis probabile est fore, ut viri animus minimè quiescat, sed potius ipsam vexet, ut extorqueat, quàm ob causam scrupulo nullitatis prioris Matrimonii angatur: & eà non aperiente, magnæ oriuntur dissensionis, maxime si vir sit zelotypus. Sic ille.

Judicium auctorit. Ego autem nescio, quare non sufficiat suspicio invaliditatis, si ex ea vir vel mulier moveatur, ut velit de novo contrahere, & de novo contrahat, si fortè prius Matrimonium non valuerit; nec aliud intendit Navar. ut patet ex illis verbis: *Ut si, & quatenus opus fuerit, denuò nos pro conjugibus habeamus.* Et similiter dico, sufficere suspicionem servitutis, si ingenuus diceret: *Esti scirem te servam, equidem vellem te cognoscere, & volo te cognoscere affectu uxorio.* Et puto, de tali casu d. Glossi. non fore intelligendam; sed quando ingenuus suspicans servitutem, carnaliter cognoscit, ita ut si sciret, nollet eam cognoscere.

68. *Ab eo non videtur Sanchez dissentire.* Et reverà ab hac doctrina non dissentit Sanchez. Nam sup. n. 5. sic ait: Sufficeret, si novus ille consensus procederet ex cognitione æquivalenti scientiæ nullitatis prioris Matrimonii, licèt alter conjux eam ignoraret: ut si conjux impedimenti conscius peteret ab alio sic: *Me ita diligis, ut si non esset inter nos Matrimonium, denuò contraheres, ac ex nunc vis me in conjugem, ac si non fuisset validum inter nos Matrimonium prius contractum?* Et respondeat alter: *Ita volo: interrogansque, se quoque idem velle, dicat. Et datà operà dixi: Volo ut ex nunc; quia non sat esset: Si non consisteret inter nos Matrimonium, denuò contraherem: quia non est consensus de præsentì, hic & nunc contrahendi, qualis ad Matrimonium requiritur. Hæc ille.*

69. *Ratio hujus doctrinae. Primò.* Porro si hoc sufficeret in ignorante; quidni etiam in suspicante? Et puto, ut sup. dixi, Navarrum aliud nihil voluisse. Ratio autem, quare id sufficiat, etiam in ignorante, est; quia tunc (inquit Sanchez) non tantùm vir intendit in Matrimonio contracto perseverare, sed denuò contrahere sub ea conditione, si prius Matrimonium irritum fuit; quare cum conditio tunc existat, Matrimonium verè contrahetur.

Secundò. quia hic consensus non procedit ex errore; sed, licèt simul cum errore sit, fertur in objectum illud conditionatum absolutè, & error, & ignorantia se habent concomitanter; ignorantia autem concomitans non tollit voluntarium: & licèt tollat negativè, id est,

non ponat consensum in actu, sed in habitu, quod non satis esse ad Matrimonium, dixi hoc l. 2. disp. 34. n. 3. id tamen contingit, quando simul cum illa ignorantia concomitanti non elicitur consensus de præsentì, qualis hic adest, cum dicat conjux: *Volo te ex nunc &c.* Ita Sanchez.

Breviter: talis error non est practicus, sed speculativus tantùm, id est, consensus denuò elicitur non innititur illi errori, talis autem error non irritat consensum, ut patet ex alibi dictis.

Nihilominus hæc doctrina improbatur à 70. Pontio sup. n. 5. Primò per verba Pontificis: *Admonito prius marito de Matrimonii nullitate. Et altero impedimentum ignorante, prius de nullitate prioris consensus certificato.* Eà autem ratione neque certificatur de nullitate, neque de ea admonetur. *Hæc doctrina improbat à Pontio. Primò.*

Deinde (inquit Basil.) est ratio meo iudicio manifesta. Quia consensus ille adhuc extorquetur dolo. Ergo nullus est, sicut extortus metu. Unde quemadmodum, cum metus adhibetur ad extorquendum consensum, Matrimonium ex eo consensu nullum est; & tamen si ipse, qui metu etiam injustè opprimitur, offerat alteri Matrimonium, tamquam in præmium, si se eripiat à metu, quem alius incuit, Matrimonium valet; sunt enim hæc duo longè inter se diversa; ita diversa valde inter se sunt, si quis errore deceptus, putans esse Matrimonium, diceret ex motu proprio, & à seipso inductus: *Ego ita te diligo, ut si, obstante aliquo impedimento, Matrimonium inter nos contractum fuit nullum, illudq; cessavit, nunc denuò volo contrahere,* validum quidem erit Matrimonium in hoc casu, quis dubitet? Aliud verò est, si cā dissimulatione ab alio extorqueatur consensus; in hoc enim casu nullus est, utpotè dolo extortus. *Secundò.*

Quod optimè explicat exemplum, desumptum ex metu: posset enim contingere, ut ille alter, certò conscius nullitatis factus, non consentiret jam in Matrimonium: consensus autem illius, qui ex errore validum putat Matrimonium, aliàs non consensuri, non est sufficiens, ut docet Em. Sa in Codicibus Hispanis, verb. *Matrimonium*, n. 4. Adde etiam; quod sup. isto lib. c. 20. n. fin. dixi, consensum cum errore concomitante non sufficere ad Matrimonium; hic autem est consensus cum errore concomitante. Hucusque Pontius. *71. Explicatur doctrina Pontij exemplo.*

Planè dixisti. Sed utrùm benè, est alia questio. Profectò non benè, si generaliter intelligas dictum tuum de quocumque errore concomitante; nam, ut statim audivimus, admittis Matrimonium esse validum, si quis errore deceptus, putans esse Matrimonium, diceret ex motu proprio, & à seipso inductus: *Ego ita te diligo &c.* *72. An consensus cum errore concomitante sit insufficientis ad Matr.*

Et consimiliter admittere debes, Matrimonium esse validum, si quis errore deceptus, putans esse Catharinam, diceret personæ sibi præsentì: *Ego ita te diligo, ut, tametsi non sis Catharina,*

rina, equidem volo tecum contrahere. Quis tamen neget, ibi esse errorem concomitantem? Ut ergo doctrina Pontii vera sit, necessariò intelligi debet de affectu solum habituali contrahendi, errore detecto. Porrò Sanchez loquitur de affectu actuali, quo quis errore deceptus, putans esse Matrimonium, de novo vult contrahere, casu quo non foret Matrimonium: non autem de consensu illius, qui ex errore validum putat Matrimonium, aliàs non consensuri.

73.
Exemplum
Pontij est
impertinens.

Hinc impertinens est ad nostrum propositum exemplum desumptum ex metu. Nam dum metus adhibetur ad extorquendum consensum, qui metum patitur, ita est constitutus, ut si metus abesset, nullatenus vellet consentire. Impræsentiarum verò, qui ex errore putat Matrimonium validum, sic est affectus, ut tamen si probè sciret ejus invaliditatem, equidem absolute vellet consentire; & de facto consensit, estò sit invalidum.

Igitur dolus in casu nostro non dat causam contractui, nec ei innitur contractus, sicuti metus injustè incussus dat causam contractui, & ei contractus innitur. Alioquò, si metum patiens vellet contrahere, & ex alio motivo contrahit, nullo habito respectu ad metum, Multi docent, Matrimonium valere, ut patet ex dictis suo loco. Jam autem in nostro casu non elicitur consensus ex dolo, sive non innitur consensus illi dolo seu errori, quo putat Matrimonium validum; sed eo secluso, & supposita invaliditate sive cognitione ejus, ex aliis motivis, ex quibus antea voluit contrahere, rursus contrahit: quidni ergo validè? Non video, quid obstat. Igitur doctrina Sanchez sic explicata nobis placet, quidquid sit de impugnatione Pontii, qui fortè non bene mentem Sanchii intellexit.

Approbat
doctrina
Sanchez.

74.
An sufficiat
copula ma-
ritalis ad
revalidatio-
nem? Affir-
mat San-
chez, per
diversa ju-
ra.

Docet præterea Sanchez ibidem n. 6. sufficere ad revalidationem, si conjuges scientes impedimentum cessasse, se affectu maritali cognoscant. Probat ex cap. 2. & c. fin. de Conjugio fervorem, ubi habetur, contrahentem ignoranter cum ancilla, revalidare Matrimonium, si cognitâ servitute, verbo vel facto, scilicet copulâ carnali affectu uxorio in eam consentiat. Item ex cap. Is qui, de Sponsal. ubi sponsalia in Matrimonium transeunt per copulam affectu uxorio habitam. Item: quia Matrimonium verbis vel signis contrahi potest, nullum autem signum ita expressè voluntatem contrahendi denotat, ac factum ipsum. Ita Sanchez.

75.
Displicet id
Pontio.

Sed neque hæc doctrina sapit Pontio sup. n. 6. tum, quia post Concilium Trident. renovandum est Matrimonium coram Parocho & testibus, nisi dispenseret Pontifex. Tum etiam, quia nunquam ab Ecclesia judicatur copula signum consensûs conjugalis de præsentia. Quare (inquit hic Auctor) conjuges conscii nullitatis, nisi verbis aut aliis signis æquivalentibus sibi mutuo explicent consensum, nunquam validè contrahent. Per copulam certè, si nulla alia signa vel verba proferant, sibi non significant, & affectus maritalis in occulto manet, cum tamen ipsis deberet innoscere. Sic ille.

Bosco de Matrim. Ray II.

Ego autem subscribo doctrinæ Sanchez, de qua latius egi Disp. præced. Sect. 3. Conclus. 5. Videantur ibi dicta, & adhuc alibi diversis locis. Tantum hæc dico, per solam copulam, junctam priori Matrimonio, & actibus ejus, factis innoscere affectum maritalem: non enim est verisimile, eam, quam tempore præcedenti cognovit affectu maritali, saltem secundum externam apparentiam, nunc, sublato impedimento, velle cognoscere affectu fornicario, quando reverà id potest facere affectu maritali, internè de novo consentiendo.

Auctor sub-
scribit San-
chio.

Neque oppositum docet noster Richardus 4. dist. 40. a. 1. q. 6. (quidquid dicat Sanchez sup.) ut patet ex ejus verbis, quæ hic subjicio: Quæritur, utrum illi, qui antè Concilium Generale, in quo restricta fuit linea consanguinitatis usque ad 4. gradum, contraxerunt in 5. vel 6. vel 7. potuerint post prædictum Concil. in suo conjugio remanere.

76.
Richardus
non docet
oppositum.

Respondeo: quòd tales, quando contraxerunt, erant personæ illegitimæ ad contrahendum inter se: & ideò inter eos nullum fuit contractum Matrimonium: nec per revocationem illorum statutorum fuerunt illa Matrimonia confirmata: quia constitutiones Matrimonii ad præterita Matrimonia non trahuntur, extrâ de Consang. & affin. Non debet. Ubi dicitur, De cætero liberè copulentur; per quod datur intelligi, secundum Gloss. ibidem, quòd per istam Constitutionem prædicta Matrimonia non fuerant confirmata: undè sic conjuncti separari potuerunt, si voluerunt: nec debuerunt simul cohabitare carnaliter, nisi illi, qui de novo contraxerunt expressè vel tacitè.

Et dico, Tacitè: quia si post publicationem restrictionis lineæ consanguinitatis usque ad 4. gradum, simul steterunt scienter, intelliguntur ratificasse Matrimonium: non tamen per hoc fuit ratificatum quoad Deum, nisi de novo intervenerit mutuus interior consensus: nec fuit necessaria nova expressio per verba: quia cum interiori consensu expressio consensus, quando contraxerunt de facto, sufficit ob Matrimonii favorem, extrâ de Consang. Non debet, in Gloss. verb. De cætero, in fine ibi: Ioan. dicit, quòd pro Matrimonio standum est, ex quo ex certa scientia post publicatam constitutionem, simul steterunt: ipso enim facto Matrimonium inducitur saltem præsumptum.

77.
Declaratur
ex ejus ver-
bis.

Hanc Glossam citat Sanchez pro sua sententia, & pro opposita sententia adducit Richardum, qui tamen ead. Gloss. utitur ad probandum suum intentum. Et sanè negare non potest Sanchez, præter copulam, necessarium esse consensum internum; nam debet haberi affectu maritali, qui affectus indubiè est consensus internus, externè significatus per copulam, cohabitationem, & alios actus matrimoniales, quâvis hæc omnia fieri possent sinè novo consensu interno. Quod non officit huic doctrinæ; nam & verbis, aut aliis signis potest explicari consensus internus, qui reverà non existit. Hinc tamen non sequitur, per verba non sufficienter

78.
Vterque
utitur ead-
dem Gloss.
pro sua sen-
tentia.

C e c c 2 signi-

significari consensum internum, & sufficienter innoscere contrahentibus.

Vterque requirit novum consensum.

Requirat quidem Richardus novum consensum, sed & Sanchez: nam agit ibi de conjugibus, qui sciunt impedimentum cessasse, & consequenter sciunt consensum prius præstitum fuisse nullum, & copulam habitam fuisse fornicariam; si ergo modò volunt habere copulam conjugalem, quis dubitet, illos de novo interiùs consentire? Pontius ergò non solum impugnat Sanchium, sed etiam Richardum: nam præter novum consensum internum, & externam copulam, requirit verba aut alia signa æquivalentia, contra dictos Auctores.

79. *Quoriam hæc post Trident. hæc post Trid. ex Sanchez.*

Sed dices (inquit Sanchez sup.) quoriam hæc post Trident. per quod huiusmodi Matrimonia præsumpta cessarunt? Respondeo: ad duo prodesse; alterum est pro infidelibus, qui invalidè contraxere; nam si, cessante impedimento, ut mortuo priori conjugè, qui tunc superstes erat, morteque per ipsos scitâ, cognoscant se sicut prius tamquam conjuges, convalidabitur Matrimonium; cum illi legi Concilii non astringantur. Quod maximè proderit ad discernendum, quando infideles convertuntur, in quo Matrimonio per ipsos inito perseverare permittendi sint. Alterum est; quia si nullitas prioris Matrimonii occulta sit, illudque coram Parocho & testibus celebratum sit, convalidabitur per eam copulam, per quam ante Trid. convalesceret. Sic ille.

80. *Non sufficit copulam cum antiquo consensu, docet Scotus.*

Cæterum ad eam copulam requiri novum consensum, & non sufficere antiquum, præstitum ante sublationem impedimenti, probabilissimum est, & docet Scotus 4. dist. 35. n. 5. sequentis tenoris: *Sed dices; nunquid virtute primi consensûs (invalidi propter impedimentum ligaminis) non poterant simul stare? (post mortem prioris uxoris) Et est, quod inscia consentiat in quolibet actu conjugaliter, & iste sciens, quod illa vult esse uxor ejus, consentit de novo in eam, non exprimendo sibi impedimentum, quia fortè ex hoc generaretur odium, nunquid possunt stare? Ecce quæstio.*

Sequitur responsio: Respondeo: primus consensus non fuit Matrimonialis, & ideo nullus actus potest esse licitus in virtute illius consensûs: & ideo ad hoc ut sint conjuges, requiritur novus consensus. Et tunc ad secundum dico, quod si impedimentum non exprimitur persona inscia, ipsa in copula carnali sequente non consentit novo consensu, sed solum reddit in virtute primi consensûs, qui nullus fuit: & ideo licet persona sciens de novo consentiat, non tamen sufficit.

81. *Cuius Gloss. c. Non debet, de Consang.*

Hoc expressè dicit Gloss. super illud cap. (Non debet, de Consang. Verbo: De cætero) In primo consensu, qui nullus fuit, intelligitur perdurare: sicut probatur in servo, qui creditur liber, cum quo contrahitur, si post manumittitur uxore ignorante, non contrahitur Matrimonium: quia post manumissionem factam, manendo cum eo, semper intelligitur approbare consensum primum, qui fuit erroneus, & non Matrimonium.

Consentit Sanchez;

Neque id negat Sanchez, sed ingenuè fatetur sup. n. 7. dicens: Ubi non timetur probabiliter

scandali periculum (v. g. fore, ut vir nullitatis conscius nollet denuò contrahere; & maneret femina remedio destituta, cum impedimentum illud probari non posset; & maximè si esset proles) vel non esset periculum infamiæ, quale scandalum vel periculum non timetur communiter, cum impedimentum est ex parte viri, & aliquando est ex parte fœminæ, attentâ viri & ipsius fœminæ conditione; curandum omninò est, ut uterque conjux norit, prius Matrimonium non valuisse; vel saltem ut ignarus nullitatis consentiat ex tunc in Matrimonium, casu quo à principio irritum fuisset: nec in hoc casu potest tutâ conscientiam amplecti prior opinio; nimirum, ut dissimulante te & impedimento, conscius conjux ignoranti persuadeat, ut illum habeat in conjugem. Quia illa prior opinio est parum probabilis, habetque contra se rationes urgentissimas, quare illâ uti, ubi gravissima necessitas minimè cogit, excusari à culpa lethali nequit. Sic ille.

82. *Optima cautela operandi alteri nullitatem Matr. ex eod.*

Et statim prosequitur: Erit autem optima cautela, ut conjux possit alterum nullitatem prioris Matrimonii docere, dicere, se in prius Matrimonium minimè consensisse: quod verè potest dicere, cum enim prior ille consensus ratione impedimenti invalidus fuerit, potest appellari non consensus: ut fictè promittens potest dicere, se non promississe. Non tamen potest dicere absque mendacio veniali, se fictè consensisse, quia cum consensus fuerit omninò invalidus, est nullus, & perinde ac si profusus non esset & ita verè appellari posset non consensus, qui solam negationem legitimi consensûs importat: non autem potest verè appellari fictus consensus, qui positivè importat fictionem in animo, hoc est, internam voluntatem contrariam manifestatæ per ipsa verba, quæ cum reverà non adfuerit, mendacium est. Ita Sanchez.

83. *Expenditur à Dicast.*

Hoc tamen ultimum (inquit Dicastillo disp. 2. n. 93.) non omninò placet; maximè, quando persona illa, tempore, præbendi externum consensum, sciebat fuisse impedimentum dirimens; tunc enim verba quidem exterius significabant consensum efficacem, & voluntatem contrahendi Matrimonium, qualem cum ea scientia non poterat habere; ac proinde dici potest fictè consensisse, significando scilicet exterius, se habere voluntatem efficacem contrahendi Matrimonium, cum tamen illam efficacem non haberet, utpote impossibilem, suppositâ scientiâ nullitatis.

Præterea: hæc vox, *Fictus*, vel *Fictè*, aliquâ ratione solet accomodari rebus tantum apparentibus, & quæ reverà aliter sunt, quàm apparent, sive id fuerit factum ex intentione decipiendi, sive non. Cum ergò reverà tunc non adfuerit consensus verè sufficiens, sed tantum apparenter in verbis, bene potest dici, fictè consensisse, id est, expressisse consensum, exterius significatum ut efficacem, cum reverà non esset efficax. Qui modus sufficiens est ad evitandum mendacium. Ita Dicastillo. Et meritò.

Quid significet vox Fictus.

Interim fatetur Sanchez sup. cautelam hanc non

84.

*Dilla cau-
rela posset
habere ma-
guum peri-
culum, ex
Sanchez.*

non mediocriter periculum habere posse; forte enim diceret vir, fictus ergo fuit amor, quem mihi tot annis ostendisti, & perfida es & per-versa, cum toto hoc temporis curriculo Sacra-menta frequentaris tanto scelere contaminata; persuadere mihi nequeo, quin dolus alius sub-sit, & ita discordiæ inter conjuges orientur. Quâ ratione raro, prudenterque re consideratâ, hâc cautela utendum esse existimo. Hæc ille.

Sed quid opus hâc cautelâ aut simili, quando non timetur ex apertione impedimenti scanda-lum, aut periculum infamiæ vel aliud incom-modum? De hoc autem casu ibi tractat San-chez. Quando autem timerentur graviora mala ex clara apertione impedimenti, procul dubio magnâ prudentiâ opus est, ne ea eveniant, quæ probabiliter timentur eventura.

85.
*In casu ne-
cessitatis,
posset omni-
no regi nulli-
tas Matr.*

Et si quidem bono modo obtineri non posset consensus ille conditionalis, de quo sup. scilicet: *Accipio te ex nunc in conjugem, estd a prin-cipio Matrimonium fuisse invalidum si, inquam,* talis consensus non posset extorqueri absque periculo prædicto, posset (inquit Sanchez sup. n. 8.) amplecti prior opinio, ut omnino tectâ prioris Matrimonii nullitate, persuadeatur ig-noranti, ut ex tunc habeat alterum in conjugem.

*Probatur ex
Sanchez.*

Probatur: quia quâvis ea opinio parum probabilis sit, & secluso eo periculo amplecti ne-queat; non tamen est omnimodâ probabilitate destituta, sed aliqualem habet; cum patronos gravissimos, & rationes aliquantulum probabi-les habeat: & quod aliâs non judicaretur proba-bile, facit tale esse urgens necessitas, & pericu-lum quod ex opposito sequeretur, ut optimè docet Sotus de Secreto memb. 3. q. 2. conclus. 3. quæ talis est: Licet quis habeat opinionem partis minùs tutâ, & solam formidinem alterius, non semper tenetur sequi opinionem; si modò ab illa parte magnum imminet periculum, & for-mido alterius apparentem habeat probabilitatem.

Sotus,

86.
*In morali-
bus formido
præponderat
opinionem.*

Exempli gratiâ: interrogat te Iudex adversus dignissimam personam; nempe cujus vita pre-tiosa est in Republica, opinariisq; Iudicem le-gitimè inquirere, sed cum probabili formidine partis contrariæ: certè non tibi consulere opinio-nem sequi; ut testimonium dicas; sed potiùs celes: nam periculum grave, ne dignis-sima persona præter jus occidatur, facit, ut in moralibus formido præponderet opinioni. Sic Sotus.

*Probatur San-
chez exem-
plis Baptismi
& Absolu-
tionis.*

Et ita (inquit Sanchez) videmus, conferen-dum esse Baptismum in digiti extremitate, quan-do partus periclitans illam extrahit; & juxta Multos, ostendenti signa contritionis, absente Sacerdote, potest in articulo mortis absolutio impendi: quæ opiniones ratione periculi magni substinentur, cum aliâs parum probabiles sint.

87.
*Objectio
solvitur.*

Nec obstat; si credatur fore, ut conjux nulli-tatis prioris Matrimonii conscius, minimè con-traheret. Quia cum tunc non habeat actu dis-sensum, sed illa sit habitualis animi præparatio, non obest, quò minùs Matrimonium denuò contractum validum sit: Verùm certius esset Matrimonium, si alter in ea dispositione esset,

ut si nullitatem sciret, verè contraheret. Quia Multi satis probabiliter dicunt, stante conditio-nis impedimento annullante, & alter conscius contraheret, valere Matrimonium, nedum eo sublato. Hactenus Sanchez.

Quem impugnat Pontius sup. n. 7. dicens: **88.** Ego in ea specie duo existimo vera. Primum Sanchez *impugnat Pontius.* si opposita opinio reverà probabilis est in praxi, etiam extrâ casum necessitatis posse illâ uti, & illi se conformare per extrinseca princi-pia. Secundum est, si sit casus necessitatis, & huic opinioni non sit locus, non tantum potest uti oppositâ sententiâ, sed etiam tenetur eâ uti, si probabilis judicatur. Affert autem in exem-plum Tho. Sanchez, quòd Baptismus debet dari in extrema necessitate ostendenti parvulo tan-tum extremam partem digiti; & etiam osten-denti signa contritionis, absente Sacerdote, po-dest Sacerdos in articulo mortis superveniens ex relatione aliorum beneficium absolutionis im-pendere. Exempla tamen hæc non sunt ad rem, de qua agimus. Sic ille.

*Dicit, exem-
pla ejus non
esse ad rem.*

Conatur autem id ostendere n. 8. ex eo, **89.** quòd Minister Sacramenti, tamen si possit sequi Probatur. opinionem probabilem in his, quæ tenent se ex parte ejus, cui Sacramentum confert: at in his, quæ tenent se ex parte ipsius conferentis, non potest sequi probabilem, nec magis probabilem, sed magis tutam. Unde potest se conformare opinioni probabili, quæ docet, subjectum Sa-cramenti Baptismi esse quamcumque partem hominis baptizandi; & materiam Sacramenti Pœnitentiæ esse signa relata, & non visa: si-cut & potest absolvere aliquem, quem conspi-cit tantum habere attritionem scitam; licet sit opinionum diversitas, an attritio cognita suffi-ciens dispositio sit: attamen non posset minister uti formâ, quæ esset sub opinione probabili; sed magis tutâ.

Ad rem ergo, In nostro casu contrahentes, sunt ministri Sacramenti, & qui apponunt formam, quæ est consensus externè significatus: varietas est opinionum, an sufficiens sit consensus tali-ter explicatus, vel non, non videntur posse uti formâ dubiâ, etiam probabili; sed magis tutâ; sicut neque Sacerdos formâ absolutionis dubiâ Ita Basil.

Prorsus nequeunt uti formâ dubiâ, quando **90.** possunt habere certam, & idèò contrahentes ex- Impugna-
trâ necessitatem, non possunt adhibere consen- tur.
sum taliter explicatum; secus in necessitate. Et verò, cur minister Sacramenti minùs posset se-qui opinionem probabilem in his, quæ tenent se ex parte ipsius conferentis, si fiat de volunta-te ipsius suscipientis? Præterea: censèn, extrâ necessitatem posse abluere quamcumque partem hominis baptizandi, etiam extremam partem di-giti? Tandem: considerandum hic est, contra-hentes non tantum ministrare Sacramentum, sed etiam suscipere; cur ergò potiùs debeant sequi conditiones ministrantis, quàm suscipien-tis? Si ergò quis potest suscipere Sacramentum Matrimonii, secundum probabilem tantum sen-tentiâ validum, cur non etiam ministrare? Sal-

tem, quando Matrimonium certum est moraliter impossibile.

91. Dices cum Pontio sup. n. 9. Cum obligatio servandi opinionem magis tutam in Sacramentis, oriri possit aut ex virtute religionis, ne fiat irreverentia Sacramento, aut ex virtute charitatis, vel misericordiae erga proximum, quem frustraremus debito Sacramento: obligatio sequendi opinionem magis tutam in Sacramentis non nascitur ex lege Religionis. Quia qui prudenter operatur juxta opinionem probabilem, non facit irreverentiam Sacramento. Quod enim posset carere effectu Sacramenti in ea opinione, non videtur moralis irreverentia, quae imputetur operanti; siquidem ille administrat probabiliter, & secundum rectam rationem judicat, non fieri irritum. Sicut etiam, cum sunt variae opiniones de observantia alicujus praeccepti, non fit irreverentia Legislatori, neque transgressio censetur, quod operetur aliquis secundum opinionem probabilem minus tutam, cum qua est periculum faciendi aliquid, quod re ipsa irritum sit.

92. Quare tota ea obligatio oritur ex lege charitatis & misericordiae erga proximum; quia adhibemus medium inutile. Ratio autem charitatis postulat, ut si proximo possumus certum remedium, & sine ullo dubio aut periculo adhibere, non adhibeamus illud, quod forsitan in re nullius erit momenti. Ita Pontius.

Et continuò adjungit. Ex hac doctrina, quae verissima meo judicio est, jam sequitur, nullum esse peccatum in eo, quod, etiam extra casum necessitatis, in praxi sequatur quis opinionem probabilem in hac re; si revera illam judicat probabilem per extrinseca principia. (Dico: si probabilis est. Ego enim illam sententiam nullo modo existimo esse probabilem.) Quia in eo, quod sequatur eam opinionem in isto casu, nullam injuriam irrogat Sacramento Matrimonii, ut explicatum est.

93. Praeterea; etiam non opponitur legi charitatis & misericordiae. Nam licet, cum Sacramenta sunt necessaria necessitate medii, agat contra legem charitatis, qui adhibet proximo remedium incertum, cum possit adhibere certum: attamen in hoc casu, cum Sacramentum hoc non sit necessarium necessitate medii, non infert spirituale nocumentum. Quod ita explicatur.

Explicat. Nam nocumentum vel considerari potest in eo, quod privetur effectu Sacramenti: at hic effectus non est necessarius necessitate medii ad salutem, ut constat: vel quod illicitè utatur postea actu conjugii; at neque in hoc ulla culpa est; quia ille bonâ fide accedit, & ignorantia excusatur: vel quia proles erit illegitima, & neque hoc damnum sequitur; quia Ecclesia semper judicabit illam prolem legitimam, cum Matrimonium fuerit contractum in facie Ecclesiae, & cum bona fide alterius conjugis, quod satis est, ut proles censeatur legitima, juxta textum in cap. Ex tenore; Qui filii sint legitimi. Ergo nullum proximo damnum imminet, quod teneatur lege charitatis vitare, qui ministrat Sa-

cramentum Matrimonii. Poterit ergo in praxi eam opinionem sequi, etiam extra casum necessitatis, si illa opinio probabilis est, juxta generalia principia.

Hoc solum speciale erit in casu necessitatis, & cum urget tantum damnum, quod in eo non solum posset uti eâ formâ probabili; sed etiam teneretur eâ uti, si probabilis est, ut si fortè ea sufficiat, validum efficeretur Matrimonium; quia formam certam tunc teneor adhibere, cum possum, & non habet locum probabilis opinio. At quando non possum certam adhibere, probabilem adhibere teneor, quia tamen extra casum necessitatis possem adhibere juxta opinionem probabilem, quoties non impediret charitatis lex, quae certè in hac specie non impedit, ut explicatum est. Haec Pontius.

Ego autem dico: certè in hac specie impedit lex charitatis. Quod sic explico: Charitas obligat ad malum proximi avertendum, quantum commodè fieri potest: ergo nequit adhiberi in Matrimonio forma dubia seu solum probabilis, quando commodè adhiberi potest certa. Probatur consequentia: quia adhibendo solam dubiam seu probabilem, exponitur proximo periculo carendi effectu sacramentali seu gratiâ, quodammodo necessariâ, aut certè valde utili, ad sustinenda onera Matrimonii, licet non sit necessaria necessitate medii ad salutem.

Porro quod charitas solum obliget, ad procurandum effectum necessarium necessitate medii ad salutem, quis Pontio revelavit? Certè inde sequeretur, quodcumque Sacramentum vivorum posse administrari in materia aut forma dubia seu probabili, licet possit haberi certa; nam effectus non est necessarius necessitate medii ad salutem.

96. Praeterea: administrando Matrimonium in forma dubia seu solum probabili, exponitur contrahens periculo divortii, si fortè in casu nostro impedimentum publicetur, & Ecclesia judicet, Matrimonium taliter ratificatum non valuisse. Censes autem, charitatem non obligare, ut tale incommodum à proximo avertatur, quando commodè fieri potest?

97. Denique, dicit aliquis: nemo non videt, hic subesse periculum fornicationis, saltem materialis. Et quotusquisque ignorat, peccatum etiam solum materiale, maximè contra legem naturæ, impediendum esse, dum commodè id fieri potest? An fortè bonâ fide conjugatos cum impedimento dirimente relinquam vivere in continua fornicatione materiali, quando commodè possum eos admonere & efficere, ut, obtentâ dispensatione, validè contrahant? In necessitate id faciendum est, secus extra. Ergo similiter in necessitate potest permitti forma incerta Matrimonii cum periculo materialis fornicationis; secus extra necessitatem. Quamquam enim probabile aequaliter sit, formam illam valere, non tamen est probabile, posse quempiam extra necessitatem eâ uti.

Sed quæ ratio hujus aequalis probabilitatis? Quod adsit consensus personæ habilis in traditionem

Ex quo oritur obligatio sequendi sententiam magis tutam in Sacramentis, ex Pontio.

Existimat ex lege charitatis, & misericordiae.

Aut in hoc casu non obligare illam legem.

Explicat.

94. Quid sit hic speciale in casu necessitatis.

95. Auctor ostendit, hic obligare legem charitatis. Primò.

96. Secundò.

Tertiò.

97. Ostenditur.

tionem sui corporis; error autem fit circa solam qualitatem, & non circa personam aut conditionem. Et quamvis non intendat formaliter inire novum Matrimonium, intendit tamen virtualiter. Siquidem in eo actu, quo hanc vult, ut uxorem, vel ut talem cognoscit, includitur virtute & tacite, hic & nunc & semper consentire in ipsam, ut uxorem.

Simile.

Veluti juxta cap. un. de Despons. impub. in 6. cum impuberes contrahunt per verba de presententi, licet formaliter intendant Matrimonium; virtute tamen intendunt etiam sponsalia; quippe si actus non valet eo modo, quo agitur, debet ex tacita contrahentium mente valere eo modo, quo potest. Cum ergo hic verba vel copula sufficerent ad denuo contrahendum, nec possint valere pro ratificatione actus prateriti, valebunt ad constituendum novum Matrimonium, ex virtuali intentione.

98.

Res magis explicatur ex Dicast.

Et ita Dicastillo sup. n. 98. concedit quidem, non aliter revalidandum esse contractum, quam illum efficiendo de novo; attamen dicit, ad hoc sufficere, quod quis perseveret in consensu, quem prius habuit tempore nullitatis Matrimonii; qui, quamvis ut existens eo tempore, fuerit invalidus, tamen ut perseverans tempore ablati impedimenti, validus est. Censetur autem perseverare eo ipso, quod non fuerit retractatus & de novo significetur & approbetur, ut contingit in casu nostro. Quamvis autem error aut ignorantia nullitatis existat, non tollit, quin possit praecequentem consensum de novo approbare. Ille autem semel approbatus exterius, & nunquam retractatus, censetur aut perseverans, aut repetitus, expressioque ipsius de novo repetitur. Unde superveniente consensu alterius partis, conjungitur uterque consensus tempore, quo jam nullitas cessavit, atque hoc sufficit, ut contractus de novo fiat validus. Ita praefatus Auctor.

99.

Sufficit quod expressio fiat per copulam, ex Sanchez.

Sed nunquid requiritur expressio verbalis; an vero sufficit copula, habita affectu maritali? v.g. si vir nolit mulieri interroganti, ut de novo in eam consentiat, respondere; & ex alia parte petit debitum ab ea, & sine scandalo subterfugere nequit, reddendoque peccaret, cum nondum sit Matrimonium; potest (inquit Sanchez sup. n. 9.) absque verbis denuo Matrimonium illud consistere; copula illa affectu maritali habitata ex parte sua: nam ex parte alterius, cum putet esse Matrimonium, constat eo affectu haberi, & hoc etiam si alter conjux ignoret, prius Matrimonium fuisse invalidum.

Probat.

Ratio est; quia licet hoc minus probabilitatis habeat, quam dum verbis innovantur consensus, eo quod, etiam stante scientia illius nullitatis, sub iudice est, an sufficiat illa copula: at tenendo sufficere, eandem difficultatem habet, sive verbis, sive facto ipso, nempe hanc copula, contrahatur denuo Matrimonium: cum utrobique procedat consensus ex errore. Haec ille.

100.

Videtur quod hic tantum sit

Ex errore, inquam, non circa substantiam rei, sed circa qualitatem: quod enim persona sit juncta Matrimonio, vel non, haud magis est substantiale, quam quod sit dives vel pulchra,

Sicut ergo simulatio pulchritudinis, vel divitiarum, non facit Matrimonium irritum; nisi adfit consensus implicitè conditionalis, id est, nisi habeat voluntatem actualem aliter non contrahendi; sic itidem simulatio validitatis prioris Matrimonii, secundum DD. sententiae minus probabilis, non irritat Matrimonium, nisi contrahens actualiter ita sit constitutus, ut, casu quo prius Matrimonium non sit validum, nolit de novo consentire.

Objectio

Sed dicit aliquis: existimans prius Matrimonium fuisse validum, semper ita est constitutus, nisi constet de opposito; quippe solum vult confirmare, quod prius rite gestum fuit; adeoque substantia posterioris consensus confirmativi, est prior consensus validus; hoc ergo deficiente, necessariò etiam corrumpit confirmatio. Sicuti confirmatio alicujus privilegii, facta in forma communi, ipso jure irrita est, si privilegium ab initio fuit invalidum; quia non potest confirmari, quod non est.

Ex quo patet differentia inter Matrimonium cum persona paupere, quae putabatur dives, & confirmationem Matrimonii in nostro casu; quippe paupertas & divitiarum non sunt materia circa quam Matrimonii, sed ipsa persona quae pauper vel dives est; & ideo tunc non erratur in substantia, sed solum in aliqua qualitate: at vero materia circa quam confirmatio prioris Matrimonii, est ipsum prius Matrimonium; quod proinde non solum est aliqua qualitas, sed ipsa substantia; qua proinde non existente, confirmatio necessariò corrumpit, quia, sicut dixi, confirmari non potest, quod non existit, nec unquam extitit.

101.
Differentia inter hunc errorem, & errorem divitiarum.

Audiamus Aversam de hac controversia q. 11. sect. 4. §. Ad auctoritatem. Si quis (inquit ille) putans suum Matrimonium esse validum, intendat solummodò illud confirmare, talis error est ita contrarius huic consensui, & ita destruit rationem voluntarii, ut verè per hoc non validetur Matrimonium. At si intendat illud confirmare, etiam in casu & sub conditione nullitatis; jam error, quo putat, antea etiam fuisse validum, non est contrarius huic consensui, nec destruit rationem voluntarii: quia plane hoc æquivalenter se habet, ac si sciens fuisse nullum, vellet de novo ratificare.

Judicium Aversa de hac re. Prius pars.

Si verò quis ita sit dispositus, quod si sciret nullitatem Matrimonii & qualitatem impedimenti, nollet tunc contrahere, distinguendum est. Vel est ita dispositus in actu secundo, id est, habet actualiter talem voluntatem, & intentionem, & sic planè non perficit Matrimonium; quia hæc intentio directè repugnat intentioni, quam dicebamus requiri: quare hic jam non habet illam intentionem requisitam; siquidem non potest simul habere duas contrarias intentiones. Vel est ita dispositus solum in actu primo seu habitualiter: & hæc dispositio non tollit oppositam intentionem in actu secundo, nec proinde vitiat Matrimonium.

102.
Secunda.

Ac certè sæpè contingit talis casus, ut si quis sciret certam conditionem alterius, nollet contrahere,

trahere, si v.g. sciret, mulierem esse corruptam, & similia: sed nihilominus dum contrahit, valet Matrimonium. Et præsertim stando in casu impedimenti sublato, si quæ mulier ante contractum cum suo viro, fuisset cognita ab ejus viri fratre, sed impetrasset de hoc impedimento dispensationem, utique valebit Matrimonium; quamvis vir sit ita in actu primo dispositus, quòd si id sciret, neitiquam eam duceret; dummodò, inquam, non habeat in actu secundo intentionem contrariam. Idem ergò quod valeret ab initio in contrahendo Matrimonio, valet etiam postea in confirmando Matrimonio, antea nulliter contracto.

103.
Tertia.

Et quamvis mulier indufferiã & astu induceret virum ad illum consensum, dissimulando, imò & negando talem defectum; non per hoc redderet contractum irritum, imò nec sibi illicitum. Quare frustra Pontius contendit, non valere Matrimonium, quando mulier arte suã inducit virum ad eum consensum: cum fateatur valere, quando vir sponte suã cum haberet. Hucusque Aversa.

Opponitur
quædam
Consequen-
tia.

Benè optimè, excepta fortè dicta Consequentiã: Idem ergò quòd valeret ab initio &c. Si quidem in casuposito ab initio valeret simplex voluntas contrahendi cum hac persona, quam puto virginem, & tamen est corrupta à fratre meo; & tamen non valet illa voluntas in confirmando Matrimonio, antea ex illo impedimento nulliter contracto; non valet, inquam, voluntas simplex confirmandi Matrimonium cum hac persona contractum; sed insuper requiritur alia voluntas expressa contrahendi, tamen si prius matrimonium fuisset invalidum, juxta probabiliorem sententiam, quam ibi docet Aversa.

104.
Probat,
non sufficere
simplicem
voluntatem
confirmandi
Matr.

Et ratio est; quòd, secundum communem sensum Ecclesiæ, error solius qualitatis non vitiat Matrimonium, juxta quem sensum quilibet censetur ab initio contrahere, nisi oppositum, saltem in mente sua, exprimat: at verò communis sensus Ecclesiæ est, non confirmare id, quòd antea invalidum fuit, nisi saltem in mente oppositum exprimat; ergò confirmandi prius Matrimonium, nihil agit, si fuerit invalidum; nisi, saltem in mente, exprimat, se velle confirmare, tamen si fuerit invalidum.

Et hinc invalidè professus nihil agit, si ex errore, putans Professionem validam, denuò profiteatur: nec sponsalia invalida ratificantur mutuã habitatione, nisi adsit scientia eorum nullitatis. Quorum omnium ea est ratio; quòd error, quo ille putat priorem actum valuisse, reddit involuntarium consensum posteriorem, ex eo manantem: ergò à fortiori idem error annullabit Matrimonium, quòd summam libertatem petit.

105.
Resp. Sanchez.

Ad hoc argumentum Sanchez sup. n. 11. non aliud respondet, quam in aliis contractibus & rebus errorem, etiam circa aliud à persona contingentem, posse annullare: ut si putem, me dare pauperrimo eleemosynam, cum tamen sit dives; secus in Matrimonio,

Sed hoc est quòd queritur, & probatum oportuit, non suppositum. Probatur, inquis, ex multis inconvenientijs, quæ alijs sequerentur, si Matrimonium foret invalidum ex errore circa aliud à persona, aut ejus conditione, cum sapissimè contingat error circa qualitatem.

Sed contra facit: quòd etiam Professio & sponsalia non irritentur ex errore circa qualitatem; nisi talis sit qualitas, quæ redundat in substantiam: uti in exemplo allato à Sanchio, est paupertas; quippè eleemosyna est sublevatio pauperis: undè hic error redundat in substantiam; deficit siquidem ratio formalis eleemosynæ. Et hinc valet eleemosyna data pauperi, quem putabam virtuosum; erat autem homo pessimæ vitæ; quia hic error non redundat in substantiam; sed est error meræ qualitatis extrinsecæ formali rationi eleemosynæ.

106.
Responsum.

Omnibus itaque perlectis, & maturè expensis, longè probabilior videtur sententia, quæ requirit in casu proposito cognitionem nullitatis prioris Matrimonii in se, aut saltem in æquivalenti, ut ratificatio valeat.

Resolutio formalis.

Et juxta hoc intelligenda est clausula, quæ solet apponi in dispensationibus Apostolicis: *Cum ipsis laboribus dispensa, muliere de nullitate prioris consensu certiorata, sed ita cautè, ut si illa adhuc ignara sit, laboris delictum nusquam detegatur.* Intelligenda, inquam, est, si commodè & absque periculo possit nullitas Matrimonii alteri conjugum manifestari.

107.

Explicatur
quædam
clausula
solita apponitur
in dispensationibus.

Alioqui satis esse, si exigatur novus consensus in casu & sub conditione nullitatis, advertit Aversa sup. §. *Demum*. Et probat ex posterioribus verbis: *sed ita cautè &c.* Nam plerumque erit moraliter insperabile, ut ille conjux, cui manifestaretur nullitas Matrimonii, non curaret scire etiam causam nullitatis, & qualitatem impedimenti. Igitur (inquit ille) nec erit necessarium, aut opportunum, manifestare in genere Matrimonii nullitatem: dummodò saltem obtineatur ille consensus, quo alter conjux dicat, quòd etiam si Matrimonium fuisset nullum, aut non fuisset inter eos contractum, tunc de novo contentus est approbare & contrahere. Sic ille

Aversa,

Post Sanchium lib. 8. disp. 34. n. 61. ubi quaerit, an d. clausula inducat conditionem necessariam, ne validè Confessarius dispense. Et partem affirmativam probat primò, ex illo ablativo absoluto: *Muliere certiorata &c.* qui conditionem importat, l. *A testatore*, ff. de Condit. & demonst. Secundò: quia in facultate concessa Commissario Cruciatæ dispensandi in Matrimonio, inito cum impedimento affinitatis occulto, ponitur eadem clausula. Et tamen disp. 6. n. 23. & 24. diximus, per eam induci conditionem necessariam.

108.

An d. clausula inducat conditionem necessariam ad valorem.

Sed mihi (inquit hic Auctor) persuadeo, eam non esse conditionem, sed instructionem quamdam Confessarii, ut certior sit posterioris Matrimonii contractus. Quòd ferè certa opinio habeat, necessarium esse ad ejus valorem, ut alter conjux certior fiat de prioris consensu nullitate. Ducor autem ad hoc; quia quando po-

Negat Sanchez.

Probat x.
nitur

nitur ut conditio, ſicut contingit in facultate Commiſſarii Cruciatæ, ponitur multò ſtrictioribus verbis, denotantibus conditionem, & inter alias conditiones petitas, ut Commiſſarius eâ facultate gaudeat. Quod hic non contingit.

109.
Secunda
probatio.

Adde: ſæpè fruſtrandas has diſpenſationes ſuo valore, ſi id eſſet neceſſarium. Quia ſæpè continget, non poſſe nullitatem detegi abſque periculo detegendi delicti: & maximè ſi impedimentum ſit ex parte foeminae, rarò accidit, poſſe viro nullitatem prioris conſenſus aperiri, abſque maximo foeminae periculo, & ſuſpicionem alicujus delicti, & inſtabit vir, ut ſibi cauſa nullitatis detegatur, & eâ non detectâ, urgentiorem delicti ſuſpicionem concipiet, atque inimicitia inter conjuges orientur.

Probatur 3.

Deinde: quia cum ſtylus habeat, ut ſemper in hujusmodi diſpenſationibus hæc clauſula apponatur, non eſt credendum Doctores, quos retuli lib. 2. diſp. 36. n. 2. hunc ſtylum ignoraffe; & tamen conſulunt, in hoc caſu impetrari diſpenſationem occultè, & tacitâ prioris conſenſus nullitate, illud denuò contrahi. Senſere ergò, per hæc clauſulam non induci conditionem. Hucusque Sanchez.

110.
Expenditur
ſecunda
probatio.

Sed quod hic dicitur de fruſtrandis diſpenſationibus ſuo valore, etiam procedit in Bulla Cruciatæ; in qua tamen illa particula eſt conditio. An autem in hac Bulla ponatur ſtrictioribus verbis, & inter alias conditiones, ut dicitur in prima probatione, facilè colliges ex tenore Bullæ ſup. relato ex Villalobos.

Pergo ego ad ultimam difficultatem hujus Sectionis, & quæro; utrùm revalidatio Matrimonii, priùs invalidi, fieri debeat coram Parocho & teſtibus in locis, in quibus obligat Conc. Tridentinum? Reſponſio erit

CONCLUSIO III.

Ad revalidationem Matrimonii non eſt neceſſaria nova præſentia Parocho, niſi impedimentum plenè probari poſſet in foro externo.

111
Fundamen-
tum Con-
cluſ. ex
Sanchez.

HÆc eſt ſententia Sanchez lib. 2. diſp. 37. n. 3. & 11. fundata principaliter in hac ratione: quòd lex Trid. ſeſſ. 24. de Refor. Matr. cap. 1. irritans Matrimonium contractum ſine præſentia Parocho & teſtium, nunquam ſe extendit ad illum caſum, ſeu comprehenderit Matrimonium, in facie Eccleſiæ validè contractum, ſed in foro conſcientiæ, propter impedimentum occultum, invalidè, obtentâ diſpenſatione, revalidandum. Quod inde conſtat; quòd ratio d. legis, quæ eſt anima ipſius, nunquam ſe extendit ad tale Matrimonium.

112,
Oſtenditur,
quòd ratio
Trid. non
extendat ſe
ad hunc ca-
ſum.

Patet: quia ratio fuit, ut vitentur gravia peccata, ex clandestinis nuptiis exurgentia; maximè eorum, qui clam cum una contrahunt, eaque relictâ, aliud publicum Matrimonium incunt. Sic quippe ſcriptum habes in proœmio

Bosco de Matrim. Pars II.

d. cap. Verum cum S. Synodus animadvertat, prohibitions illas (Matrimonii clandestini) propter hominum inobedientiam jam non prodeſſe, & gravia peccata perpendat, quæ ex eiſdem clandestinis conjugis ortum habent; præſertim verò eorum, qui in ſtatu damnationis permanent, dum priore uxore, cum qua etiam contraxerant, relictâ, cum alia palam contrahunt, & cum ea in perpetuò adulterio vivunt; cui malo, cum ab Eccleſia, qua de occultis non judicat, ſuccurri non poſſit, niſi efficacius aliquid remedium adhibeatur, idcirco &c.

Sed hæc ratio (inquit Sanchez ſup. n. 3.) non ſe extendit ad hunc caſum, cum prius Matrimonium invalidum, in foro Eccleſiæ validum & publicum fuerit (ejuſ enim nullitas, & impedimentum occulta ſunt) & ſubinde ſi aliud Matrimonium inire vellent, impedirentur ab Eccleſia, credenti Matrimonium illud publicum validum fuiſſe: ergò decretum Trid. nunquam hunc caſum comprehendit, nec in illo obligavit. Sic ille.

Sed quid ad hos fundamentum Adverſarii Pontius lib. 5. c. 6. ubi latè propugnat oppoſitum noſtræ Concluſ. ſic ait n. 10. Doctrina hæc licet vera ſit, attamen non eſt ad rem. Tum; quia adhuc oſtendimus, in hoc caſu fraudibus locum eſſe: tum etiam; quia quamvis motivum condendæ legis fuerit, illis malis mæderi, quæ ex clandestinis nuptiis oriebantur; attamen non iſ finis legis condendæ fuit, ſed voluit Eccleſia ex eo motivo & conſideratione, ut conſtaret idoneè de Matrimonio validè contracto, & idè dedit pro forma præſentiam Parocho & teſtium cuicumque Matrimonio. Cumque hujus contractus hanc formam eſſe voluerit, planum eſt, caſum iſtum comprehenſum fuiſſe hoc Decreto. Ut enim diceremus, caſum aliquem non comprehendi eâ lege, quæ formam assignat actus, neceſſe eſſet, illum excipi lege; nec fatiſ eſſet, ſi occaſſio assignandi formam non reperiatur in eo. Satis enim videtur, ut comprehendi dicamus, ſi actus ille iſ ſit, cui forma præſcripta eſt. Ita Baſilius.

113.
Quid Pontius
reſpon-
deat ad hoc
fundamen-
tum. At,
hanc do-
ctrinam non
eſſe ad rem.

Expendamus ſingula, ut eluceat, doctrinam Sanchii non ſolum veram eſſe, ſed etiam ad rem. In primis ait Pontius, In hoc caſu fraudibus locum eſſe. Quod ſic oſtendit n. 3. Planè iſte, qui ignarus impedimenti contraxit, non tenetur, cum eadem uxore; ſed poteſt ab ea diſcedere, & tutâ conſcientiâ in alium locum remotum ſecedens, ibi alteri nubere. Ponamus igitur, iſtum renovaviſſe conſenſum occultè. At, cum id in opinione poſitum videret, aliò ſecederet, & ibi iterum ſine impedimento coram facie Eccleſiæ alteri nuberet; dubitari non poteſt, quòd ad Deum attinet, in caſu hoc dubio ſecundum Matrimonium præſtare primo; & ex conſequenti, illi ſtare tenetur, qui contraxit, quamvis excommunicationibus cogatur ad primum redire, quod ſanè in controverſia eſt, an ſit Matrimonium. Quæ tamen difficultas ceſſaret, ſi renovatio conſenſus publicè facta fuiſſet coram Parocho & teſtibus. Sic Pontius.

114.
Expenditur
hæc reſpon-
ſio; in pri-
mis quod
ait: In hoc
caſu &c.

D d d d

Nun